

BAŠTINA U NARODNIM KNJIŽNICAMA – rezultati ankete

ALEMKA BELAN-SIMIĆ
Knjižnice grada Zagreba,
Zagreb

... mi smo ovdje, zarobljeni u svojoj sadašnjosti, virimo u budućnost kroz mutna stakla ali zahvaljujući knjižnicama koje su sačuvalе ljudske zapise, sposobni smo jasno sagledati prošlost.

(M. Gorman, Postojana knjižnica)

UVOD

Brojne su knjižnične zbirke nastale na temelju ostavština istaknutih književnika te kulturnih, znanstvenih i drugih djelatnika koji su svoje rukopise, korespondenciju i djela ostavili knjižnicama u rodnome mjestu ili gradu u kojemu su proveli svoj radni vijek. Iz povijesnih prikaza razvoja pojedinih knjižnica u Hrvatskoj, kao i iz ex librisa na stranicama knjiga, možemo saznati imena uglednika kojima su knjige pripadale i čije su obitelji darovali vrijedne knjige, pa i cijele knjižnice, ne samo gradskoj knjižnici u svom gradu, nego i široj zajednici. Zahvaljujući tim darovima, knjižnice su prikupile znatne fondove i oblikovale zbirke vrijedne građe kojima se i danas ponose. Podaci o knjižničnim zbirkama raspršeni su po monografijama o pojedinim knjižnicama, objavljenima najčešće u povodu važnih obljetnica, u radovima i člancima u zbornicima i časopisima, vodičima po knjižnicama, bibliografijama i katalozima te, vrlo rijetko, na mrežnim stranicama

ma knjižnica. Informacije o vrsti, veličini i vrijednosti građe u zbirkama nepotpune su, a građa u mnogim knjižnicama nije obrađena ni dostupna javnosti.

Posljednje opsežnije prikupljanje podataka o stanju knjižnica u Hrvatskoj pokrenulo je Društvo bibliotekara Hrvatske¹ prije četrdeset godina, 1966. godine.² Tada su, uz ostalo, prikupljeni podaci o broju svezaka knjiga i časopisa te o ostaloj knjižničnoj građi (prema vrsti i, eventualno, broju), ali su samo od znanstvenih, specijalnih i “mješovitih biblioteka”³ traženi opširniji podaci - o broju inkunabula, broju svezaka i fascikala rukopisa, notama, gramofonskim pločama, mikrofilmovima, geografskim kartama i dr. Knjižnice su davale ukupne podatke prema vrsti građe, a ne i podatke prema pojedinim zbirkama.

Opsežan projekt popisivanja arhivskih fondova i zbirki na području Hrvatske obuhvatio je arhivske, rukopisne, kartografske i druge zbirke knjižne i neknjižne građe u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, knjižnici HAZU te tadašnjim znanstvenim knjižnicama u Dubrovniku, Puli, Rijeci, Splitu i Zadru, dok zbirke u narodnim knjižnicama, osim zbirki Gradske knjižnice u Zagrebu, nisu popisane. Podaci su objavljeni 1984. godine⁴, a re-

¹ Od 1998. djeluje pod nazivom Hrvatsko knjižničarsko društvo.

² Podaci su objavljeni dvije godine kasnije u publikaciji *Biblioteke u Hrvatskoj = Libraries in Croatia*. Zagreb : Društvo bibliotekara Hrvatske, 1968., XLVIII, 232 str., prvog knjizi u seriji Izdanja Društva bibliotekara Hrvatske.

³ U tu su skupinu svrstane narodne knjižnice sa specijalnim fondovima – Gradska knjižnica u Osijeku, Gradska biblioteka u Šibeniku i Gradska knjižnica u Zagrebu.

⁴ Naučne biblioteke. // Arhivski fondovi i zbirke u arhivima i arhivskim odjelima SFRJ: SR

gistar je kasnije dopunjavane te je danas, kao Registar arhivskih fondova i zbirki u RH, dostupan na mrežnim stranicama Hrvatskoga državnog arhiva.⁵

Zadaće knjižnica 19. i početka 20. st., kada je prikupljana građa nužna za uspostavu nacionalnog identiteta i poticanja upotrebe narodnog jezika i književnosti, a koja je katkad poslužila kao temelj nastanka gradskih arhiva i muzeja⁶, iskazuju se i danas kao zadaće knjižnica 21. st., koje u globalnome, multikulturalnom okruženju ponovno otkrivaju i zaštićuju baštinu kojom se potvrđuje kulturni identitet i pripadnost europskoj kulturi.

A u Europi su upravo narodne knjižnice prepoznate kao središta koja mogu poticati i sačuvati osjećaj za lokalnu zajednicu, rodoslovlje i povijest mjesta, čiji je identitet često vezan za život i rad pojedinoga istaknutog književnika ili drugoga kulturnog djelatnika. Smatra se da narodne knjižnice “mogu pomoći u stvaranju i ustupanju digitalnih sadržaja, temeljenih na građi koja se nalazi u zbirkama lokalnih knjižnica, muzeja i arhiva”.⁷

Hrvatska / [glavni i odgovorni urednik Srednje Lalić; redaktor toma za SR Hrvatsku Josip Kolanović]. Beograd: Savez arhivskih radnika Jugoslavije, 1984., str. 455-467.

⁵ Usporediti: <http://www.arhiv.hr/hr/fondovi/fs-ovi/index.html>

⁶ Usporediti: Kovačić, Mihaela. Odjel specijalnih zbirki: od manuskripta do multimedije. // 100 godina Sveučilišne knjižnice u Splitu. Split: Sveučilišna knjižnica, 2003., str. 55-86.

⁷ Oeiraški manifest Pulman plan za E-Europu / s engleskoga prevela G. Tuškan. // HKD Novosti 22/23 (lipanj 2003.), str. 26-28.

SURADNJA ARHIVA, KNJIŽNICA I MUZEJA

Sustavna suradnja knjižnica, arhiva i muzeja u Hrvatskoj započela je 1997. godine organizacijom redovitih godišnjih seminara *Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnost suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture*, u organizaciji Hrvatskoga knjižničarskog društva, Hrvatskoga arhivističkog društva i Hrvatskoga muzejskog društva. Kao rezultat sudjelovanja na seminarima, pojedine su narodne knjižnice započele digitalizaciju građe, uglavnom iz svojih zavičajnih zbirki. U želji da se digitalizacija građe u knjižnicama usustavi, standardizira i objedini, Hrvatsko knjižnično vijeće je 2005. godine potaknulo donošenje nacionalnog programa digitalizacije, te je Ministarstvo kulture osnovalo radnu skupinu sastavljenu od arhivista, knjižničara i muzealaca koji su započeli izradu nacionalnog programa digitalizacije građe u kulturnim ustanovama. U veljači 2006. objavljen je *Prijedlog nacionalnog programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe*, čija je zadaća “stvoriti normativni i infrastrukturni okvir koji će omogućiti i poticati široku dostupnost, korištenje i razmjenu kulturnih sadržaja, olakšati pristup i predstavljanje ovog dijela nacionalne kulturne baštine”, a dugoročni strateški cilj “jačanje resursa i institucionalne i stručne sposobnosti arhiva, knjižnica i muzeja da planiraju, izgrađuju i održavaju kvalitetne digitalne sadržaje i usluge”.⁸

⁸ Prijedlog nacionalnog programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Zagreb: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2006., str. 4 (umnoženo).

U trećoj, završnoj fazi planirana je izrada portala Hrvatska baština, koji će biti “središnje mrežno mjesto koje će omogućiti pristup i pretraživanje digitalnih zbirki koje budu izrađene u okviru projekta digitalizacije”.⁹ Važna funkcija portala bit će “predstavljanje hrvatske kulturne baštine i stvaranje novih mogućnosti za korištenje građe”.¹⁰

Pretpostavka za odabir građe koja bi dostojno predstavila hrvatsku kulturnu baštinu jest stvaranje cjelovitih registra zbirki u arhivima, knjižnicama i muzejima, među kojima izuzetno mjesto pripada registru književnih ostavština. Kako se književne ostavštine, često razdvojene, čuvaju i u arhivima, i u knjižnicama, i u muzejima, sastavljanje registra književnih ostavština polazište je za objedinjavanje književnih opusa, za njihovu zaštitu i predstavljanje, kao i za izgradnju virtualnog arhiva/knjižnice/muzeja književnosti.

ANKETNI UPITNIK BAŠTINA U NARODNIM KNJIŽNICAMA

Kada smo pripremali prilog za radio-nicu *Opis zbirki i praktični izazovi u AKM-okruženju*, održanu na 8. seminaru *Arhivi, knjižnice, muzeji*¹¹, koja je trebala poslužiti kao podloga za razvoj budućeg metakataloga AKM-zbirki, detektiran je niz izvora, elektroničkih i tiskanih,

neujednačenog opsega i obuhvata podataka o zbirkama u knjižnicama, ali je također utvrđeno da ne postoji registar knjižnica koji bi poput Registra arhivskih fondova i zbirki RH ili MDC-ova Registra muzeja, galerija i zbirki u RH donosio podatke o knjižničnim zbirkama.

Na inicijativu kolegice Snježane Radovanlije-Mileusnić, a kao začetak izgradnje budućeg registra književnih ostavština, sastavljen je i distribuiran anketni upitnik *Baština u narodnim knjižnicama*.¹² Cilj mu je bio ne samo prikupiti podatke o postojanju zbirki vrijedne građe u narodnim knjižnicama, s naglaskom na zbirke književnih i drugih ostavština, nego i utvrditi njihovu obrađenost i dostupnost javnosti.

Anketni upitnik, poslan u lipnju 2006. poštom na adrese 190 narodnih knjižnica¹³, sadržava dvanaest pitanja - tri opća (naziv, adresa i kontakt knjižnice), sedam o zbirkama vrijedne građe (vrstama zbirki, vrstama građe, načinu prikupljanja, obrađenosti i obilježavanju, pohrani, dopunjavanju), a dva o prezentaciji građe i suradnji s drugim institucijama. Nakon slabog odaziva upitnik je krajem srpnja ponovo upućen na e-mail adrese 98 narodnih knjižnica. Do kraja rujna stigli su odgovori, poštom i e-mailom, iz 52 knjižnice (oko 27%). Iako je odaziv bio relativno slab, možda i zbog termina slanja upitnika (vrijeme godišnjih odmora), prikupljeni poda-

⁹ Isto, str. 33.

¹⁰ Isto.

¹¹ Alemka Belan-Simić, Tinka Katić, Zdenka Penava, *Registri knjižnica i knjižničnih zbirki u Hrvatskoj*, 8. seminar *Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture*: zbornik radova (uredila Tinka Katić), Hrvatsko knjižničarsko društvo, Zagreb, 2005., str. 281-287.

¹² Tekst anketnog upitnika je dan u prilogu ovog rada.

¹³ Anketni upitnik poslan je na adrese svih narodnih knjižnica u Hrvatskoj, zajedno s pozivom za slanje programa za Mjesec hrvatske knjige, u koji je kao jedan od središnjih programa uvršten i skup Muzej(i) i književnost(i).

ci potvrđuju pretpostavku da u narodnim knjižnicama postoje zbirke vrijedne građe kao i ostavštine književnika o kojima šira kulturna javnost zna malo ili gotovo ništa ne zna. Rezultati ankete, uz podatke koji postoje u literaturi, mogu poslužiti kao polazište za šire i detaljnije istraživanje.

REZULTATI ANKETE

Prema odgovorima pristiglim iz 52 narodne knjižnice, među kojima je 10 od ukupno 18 matičnih županijskih narodnih knjižnica, 27 knjižnica ima zbirke vrijedne građe, neke i više njih, dok 25 knjižnica nema takvih zbirki.

Među zbirkama vrijedne građe u 11 knjižnica to su ostavštine književnika (ponegdje je riječ o više književnih ostavština), 7 knjižnica ima ostavštine drugih istaknutih osoba, dok 9 knjižnica koje su odgovorile na anketni upitnik ima neku drugu zbirku vrijedne građe, najčešće zavičajnu zbirku.

Kako se većina pitanja odnosila upravo na građu iz ostavština i premda bi prikupljeni podaci zaslužili detaljniji prikaz zbirki vrijedne građe, u nastavku ćemo se i osvrnuti samo na podatke koji se odnose na ostavštine u narodnim knjižnicama.

Na pitanje o vrstama građe u ostavštini dobiveni su sljedeći odgovori:

18 knjižnica ima knjižnu građu (knjige, časopisi),

11 knjižnica ima i arhivsku građu (pisma, rukopisi, diplome i sl.),

7 knjižnica ima i fotografije,

5 ima i osobne predmete,

2 knjižnice zaokružile su odgovor “nešto drugo”, ali nisu navele što,

nijedna knjižnica nije navela da se u ostavštini posjeduje AV građu.

Neke su knjižnice navele broj jedinica pojedine građe, ali uglavnom su to knjižnice koje imaju više ostavština ili zbirki, a kako su podaci većinom navedeni zbirno, nećemo ih iskazivati.

Knjižnice su do građe iz ostavština došle uglavnom donacijama i kupnjom, i to:

- 1 knjižnica do građe je došla samo otkupom/kupnjom,
- 10 knjižnica građu je prikupilo samo donacijama,
- 5 knjižnica dio građe je prikupilo otkupom/kupnjom, a dio donacijama,
- 1 knjižnica građu je prikupila otkupom/kupnjom, donacijom i na drugi način,
- 1 knjižnica nije navela način prikupljanja građe.

Osebujan je primjer Gradske knjižnice Rijeka, u kojoj se samo čuva ostavština dr. Danila Klana, čiji je vlasnik Grad Rijeka, koji je ostavštinu otkupio. To je i jedna od dvije ostavštine koje se čuvaju u spomen-sobi, dok ostale knjižnice najčešće pohranjuju ostavštine u zasebnoj prostori (9), odnosno u zasebnom ormaru/policu, zajedno s drugim zbirkama (7). Jedna se ostavština čuva u zavičajnoj zbirci, dvije nisu izdvojene iz ostalog fonda, a jedna je još u stanu donatora.

Na pitanje jesu li ostavštine obrađene i posebno obilježene, dobili smo ove odgovore:

10 ostavština je obrađeno, od toga je 7 obilježeno u katalogu (3 i u elektroničkoj), a 2 su obilježene samo na polici, 2 ostavštine su popisane, a u jednoj od njih građa je označena signaturama, 2 ostavštine su inventarizirani, a jedna je od njih obilježena žigom,

15 ostavština nije obrađeno ni obilježeno.

Tako velik broj neobrađenih ostavština možda je utjecao i na rezultate odgovora na pitanje o tome dopunjuju li se ostavštine i na koji način. Među onima koji su odgovorili na to pitanje šest knjižnica ostavštine dopunjuje samo povremeno, šest njih ostavštine ne dopunjuje, a samo tri knjižnice ostavštine dopunjuju planski.

Iz odgovora na pitanje na koji se način ostavštine predstavljaju javnosti, vidljivo je da knjižnice prepoznaju važnost građe u ostavštinama i predstavljaju ih javnosti. Najveći broj knjižnica predstavlja ih na izložbama (10), neke i na mrežnim stranicama knjižnice (4), izlaganjem na stručnim skupovima (4), putem radova u stručnim publikacijama (2), objavljivanjem bibliografija (2), objavljivanjem kataloga (1), na tribinama (2) te na druge načine (2). Zanimljivo je da su na izvorno knjižničarski način, objavljivanjem bibliografije ili kataloga, ostavštine predstavile samo tri knjižnice.

Podatak da se najveći broj ostavština predstavlja na izložbama možda se može povezati s podatkom da najveći broj knjižnica u programima i projektima vezanima za osobe čije ostavštine posjeduje surađuje upravo s muzejima (7), na drugom je mjestu suradnja s arhivima (4), potom s drugim knjižnicama (3), školama i drugim odgojno-obrazovnim ustanovama (3), znanstvenim institutima i ustanovama (3), dok samo jedna knjižnica surađuje s književnim udrugama i književnicima.

KNJIŽEVNE OSTAVŠTINE U NARODNIM KNJIŽNICAMA

Kako će neke književne ostavštine biti šire prikazane na ovom skupu, a podaci prikupljeni u anketi nisu dodatno provje-

ravani, dat ćemo prikaz odgovora vezanih za književne ostavštine u 11 narodnih knjižnica – za naziv, adresu i osobu za vezu u knjižnici, za ime osoba čije ostavštine posjeduju, obrađenost, način prikupljanja te čuvanja i predstavljanja ostavštine.

Gradska knjižnica “Metel Ožegović” Varaždin

Trg slobode 8 a
tel. 042/212-767
<http://library.foi.hr/mo>

Ostavštine:

- Gustava Krkleca
 - Zvonka Milkovića
 - Milivoja Županića, pravnik i pjesnik
- Vrste građe:* arhivska, knjižna, fotografije, osobni predmeti

Obrađenost / obilježnost: katalogizirane, listići u svim katalogizacijama, djelomično i u e-katalogu (osim ostavštine M. Županića, koja je nedavno pristigla)

Način prikupljanja / dopune: prikupljena otkupom/kupnjom (ostavština G. Krkleca) te osobnom donacijom autora / povremeno se dopunjuje

Ostavštine su smještene u zasebnoj prostoriji, a javnosti se predstavljaju na izložbama.

Gradska knjižnica i čitaonica Požega Antuna Kanižlića 1/I

tel. 034/273-251
e-mail: knjiznica-pozega@po.htnet.hr
http://www.gkpz.hr/wct_index.php?run=home&id=10

Ostavštine:

- Franje Cirakija
- Ivše Bošnjaka Dragovečkog
- Zlate Kolarić-Kišur

Vrste građe: arhivska, knjižna, fotografije, osobni predmeti

Obrađenost / obilježnost: nisu obrađene
Način prikupljanja / dopune: donacije građana i nasljednika / povremeno se dopunjuju

Ostavštine su smještene u zasebnoj prostoriji, na polici s drugim zbirka, a javnosti se predstavljaju na izložbama.

Gradska knjižnica “Franjo Marković”, Križevci

A. G. Matoša 4

tel. 048/ 682-646

e-mail: knjiznica-krizevci@kc.t-com.hr

<http://www.knjiznica-krizevci.hr/knjiznica/default.asp>

Ostavštine:

- Franje Markovića

- Milana Grlovića

Vrste građe: arhivska, knjižna, fotografije

Obrađenost / obilježnost: obilježena na polici

Način prikupljanja / dopune: kupnjom, poklonima građana te suradnjom s HND-om (M. Grlović) / planski se dopunjuje

Ostavštine se čuvaju u zasebnoj prostoriji, a javnosti se predstavljaju na izložbama.

JU Narodna knjižnica i čitaonica Crikvenica

Strossmayerovo šetalište 22

tel. 051/243-238

e-mail: knjiznica-crikvenica@ri.t-com.hr

Ostavština: dr. Vinka Antića

Vrste građe: arhivska, knjižna, fotografije

Obrađenost / obilježnost: građa je popisana i obilježena signaturama na kutijama i unutarnjih kutija

Način prikupljanja / dopune: otkup / dopunjuje se

Zanimljiv je primjer Narodne knjižnice i čitaonice Crikvenica, odnosno njezina ogranka – Narodne knjižnice Selce, koja je preko ostavštine, povjesničara i knjižničara dr. Vinka Antića došla do ostavštine Nikole Polića te do obiteljskih fotografija, pisama i rukopisa Janka Polića Kamova. U toj su ostavštini pronađena i brojna pisma, rukopisi, diplome i fotografije Drage Gervaisa, Viktora Cara Emina, Antuna Barca i drugih istaknutih književnika.

Ostavština je smještena u zasebnu prostoriju i predstavlja se na izložbama, na mrežnim stranicama knjižnice, izlaganjem na skupovima i putem radova u stručnim publikacijama, a u pripremi je i tiskanje kataloga. S Državnim arhivom u Rijeci pripremana je izložba i CD u povodu 90. obljetnice smrti J. Polića Kamova, a s Istra filmom i HTV-om surađivali su u pripremi dokumentarnog filma o Kamovu. Knjižnica planira tiskati vodič kroz ostavštinu V. Antića.

Gradska knjižnica i čitaonica Pula, Knjižnica Žminj

Čakavska kuća b.b., 52341 Žminj

tel. 052/846-142; faks 052/841-718

zminj@gkc-pula.hr

Ostavština: Miha Debeljuha

Obrađenost / obilježnost: inventarizirana, obilježena žigom “iz ostavštine Miha Debeljuha”

Način prikupljanja / dopune: oporučna donacija / ne dopunjuje se

Vrste građe: knjižna

Čuva se u zasebnom ormaru/polici, zajedno s drugim zbirka, a predstavlja se na izložbama i tribinama.

Gradska knjižnica “Don Mihovil Pavlinović”, Imotski

Ulica kralja Zvonimira 1
tel./faks 021/670-572
e-mail: gradska.knjižnica.imotsk@st.t-com.hr
www.knjižnica-imotski.hr

Ostavština: Jure Ujevića
Obrađenost / obilježnost: nije obrađena ni posebno obilježena
Način prikupljanja / dopune: kupnja, donacija / dopunjuje se povremeno
Vrste građe: arhivska, knjižna, nešto drugo
Čuva se u zasebnoj prostoriji, a predstavlja se na izložbama i mrežnim stranicama knjižnice.

Gradska knjižnica “I. G. Kovačić”, Karlovac

Šestićeva 1
tel. 047/412-371
<http://www.gkka.hr/>

Ostavština: Ane Postružnik
Obrađenost / obilježnost: katalogizirana, dostupna u katalogima na listićima i u e-katalogu
Način prikupljanja / dopune: kupnja, donacija / dopunjuje se planski
Vrste građe: arhivska, knjižna, fotografije
Čuva se u zasebnoj prostoriji, a predstavlja se na izložbama i izlaže na stručnim skupovima.

Knjižnice grada Zagreba, Gradska knjižnica

Starčevićev trg 6
tel. 01/4572-344; faks 01/4572-089
gradska.knjiznica@kgz.hr
www.kgz.hr

Ostavština: Bore Pavlovića
Obrađenost / obilježnost: inventarizirana
Način prikupljanja / dopune: donacija / ne dopunjuje se
Vrste građe: arhivska, osobni predmeti
Građa se čuva u zasebnoj prostoriji, u zasebnom ormaru, zajedno sa zbirkom Rara.

Gradska knjižnica i čitaonica Slatina smatrala je vrijednim spomenuti da u svojoj zavičajnoj zbirci kao ostavštinu Mirka Jirsaka čuva njegove dvije knjige, koje im je poklonio njegov sin, a koje su obrađene i dostupne putem e-kataloga. Stoga smatramo da ovdje treba zabilježiti i podatke o toj knjižnici.

Gradska knjižnica i čitaonica Slatina

Šetalište Julija Burgera 1
tel. 033/551-278
faks 033/551- 171

Pojedine su knjižnice u odgovorima na anketu kao književnike navele osobe koje su se, među ostalim, bavile i književnim radom.

Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci

Gundulićeva 6
tel.032/334-109; faks 032/334-675
e-mail: knjiznica@gkvk.hr
www.gkvk.hr

Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci jedna je od prvih narodnih knjižnica koja je sustavno otkupljivala ostavštine zavičajnih književnika.¹⁴ Godine 1966.

¹⁴ Usporediti: Mesinger, Bogdan, *Vinkovačka čitaonica i knjižnica i kulturno-politička dinamika grada i kraja: 1875-1975.*, Narodna knjižnica i čitaonica, Vinkovci, 1976.

Slika 1. Detalj iz Gradske čitaonice i knjižnice Vinkovci

gradu. Prema popisu, riječ je o približno 9 700 svezaka knjižne građe, koja nije obilježena ni izdvojena u posebnu zbirku. U dogovoru s nasljednicima, beletristika je dana na posudbu korisnicima.

ZBIRKE POSVEĆENE KNJIŽEVNICIMA

Vrijedi zabilježiti i odgovore knjižnica koje nemaju ostavštine književnika, ali stvaraju zbirke posvećene književnicima.

otkupila je sačuvane rukopise Josipa Kozarca, 1969. godine otkupljeni su rukopisi Vladimira Kovačića, a kasnije i dio ostavštine Joze Ivakića. Nažalost, u jednoj ratnoj noći, između 16. i 17. rujna 1991., knjižnica je nestala u plamenu. Danas knjižnica ima ostavštinu umjetnika i književnika Vanje Radauša, poklon njegove supruge i kćeri. Oko 10 000 svezaka knjižne građe (knjiga, časopisa) te radni stol i stolac čuvaju se u spomen-sobi. Građa nije obrađena, a predstavlja se na izložbama i tribinama.

Javna gradska ustanova Gradska knjižnica Trogir

Obala Bana Berislavića 15
tel. 021/881-711; faks 021/882-949
e-mail: gkt@gkt.hr

Gradska knjižnica Trogir namjerava otvoriti spomen-sobu Ivana Lucića, u čijoj se palači knjižnica nalazi. Do sada su prikupili sva Lucićeva djela koja im je skenirala i obradila Nacionalna i sveučilišna knjižnica, a otkupili su i djelo *De re-*

Gradska knjižnica Makarska

Don M. Pavlinovića 1
tel. 021/612-042
e-mail: gradska-knjiznica-makarska@st.t-com.hr

U Gradskoj knjižnici Makarska obiteljska je knjižnica Jakše Ravlića, povjesničara književnosti i višegodišnjeg predsjednika MH, koju je 1974. ugovorom ostavio rodnom

Slika 2. Gradska knjižnica Trogir

gno Dalmatie et Croatie (Amsterdam, 1668.).

Knjižnica i čitaonica Bogdana Ogrizovića, Zagreb

Preradovićeva 5
tel. 01/4810-704; faks 01/4810-637
e-mail: knjiznica-bogdan-ogrizovic@zg.htnet.hr
www.knjizbo.hr

Knjižnica i čitaonica Bogdana Ogrizovića na Odjelu knjiga na stranim jezicima izgrađuje zbirku Hrvatska književnost u prijevodu. Prikupljeno je oko 150 knjiga M. Marulića, I. G. Kovačića, M. Krležu, T. Ujevića, I. Vrkljan, J. Matanović, S. Drakulić, D. Ugrešić, M. Jergovića i dr., objavljenih u inozemstvu, a A. Vuletić donirao je svoje pjesničke zbirke objavljene na šest jezika. Knjige su obrađene i dostupne javnosti.

Pojedine su knjižnice navele da imaju poneko djelo, poklon autora ili nasljednika, a jedan od odgovora "Čuvamo samo poneke primjerke knjižne građe na kojima su potpisi, pečati i posvete zavičajnih pisaca", podsjeća na riječi profesora Dušana Mangera, osnivača Gradske, danas Sveučilišne knjižnice u Splitu, iz davne 1904. godine: "Knjižnice su riznice, gdje se brižno čuvaju i ogromna djela velikana i sitne stvari već zaboravljenih ljudi; sve se čuva, jer sve može imati i svoju znamenitost, sve može imati svoju važnost, eda se upoznaju ne samo misli što danas vladaju, nego i ono što se nekad mislilo i radilo, da vidimo, kako je nekada bilo i kako je sada..."¹⁵

¹⁵ Usporediti: Dujmović, Dubravka, *Javna djelatnost knjižnice od osnutka do danas*, 100 godina Sveučilišne knjižnice u Splitu, Sveučilišna knjižnica, Split, 2003., str. 25.

Da je ta uloga knjižnica s početka 20. st. njezina trajna vrijednost te da su knjižnice postojane ustanove koje skrbe za očuvanje kulturne baštine, pokazuju i riječi istaknutoga američkog knjižničara Gorman: "Ne može se dovoljno istaknuti kako su knjižnice i knjižničari jedini razlog što imamo jasnu predodžbu prošlosti. Sve što možemo znati o prošlim stoljećima (i mnogo ranijim razdobljima), znamo uglavnom zahvaljujući tome što su misli, djela i stvaralački rad naših predaka zabilježeni tiskom na papiru, a rezultat su toga knjige i časopisi koje su knjižnice sakupljale, pohranjivale i očuvale."¹⁶

UMJESTO ZAKLJUČKA

Knjižnice su očuvale mnogu vrijednu građu, ali podaci prikupljeni u ovom i drugim anketnim istraživanjima pokazuju da je još velik dio, možda najvrednije i jedinstvene građe u zbirnama, ostao neobrađen, vjerojatno zbog nedovoljnog broja djelatnika specijaliziranih za obradu posebnih vrsta građe poput rukopisa, fotografija i sl.

Kao što je u uvodu spomenuto, arhivi, knjižnice i muzeji često su nastajali iz iste institucije, a onda je građa pri osamostaljivanju dijeljena prema željama ili shvaćanju, i često nisu potpuno razdvojeni fondovi. I danas se u mnogim književnim ostavštinama koje se poklanjaju ili otkupljuju za arhive, knjižnice ili muzeje nalazi i građa koja primarno ne pripada dotičnoj baštinskoj ustanovi.

¹⁶ Gorman, Michael, *Postojana knjižnica – tehnologija, tradicija i potraga za ravnotežom*, Hrvatsko knjižničarsko društvo, Zagreb, 2006., str. 20.

Stoga je važno dokraja financirati projekt cjelovite obrade građe u zbirkama kako bi se one učinile dostupne javnosti. Naime, uz današnje mogućnosti koje pruža informacijska tehnologija, ako je građa obrađena, ako surađujemo i poštujemo standarde za obradu pojedinih vrsta građe, ako razmjenjujemo i dijelimo informacije, pitanje gdje se građa fizički nalazi zamjenjuje pitanje o potpunosti podataka i mogućnosti njihova pregleda i pronalaženja na jednome mjestu.

Mogućnost povezivanja podataka o rukopisu nekoga književnog djela s podacima o svim njegovim izdanjima u e-katalogu knjižnica, kao i s cjelovitim skeniranim tekstovima, otvaraju nove uvide u stvaralaštvo pojedinog književnika i osiguravaju zaokruživanje književnih opusa.

Baštinske ustanove trebaju ustrajati na objedinjavanju prikupljenih podataka, nastaviti pojedinačna istraživanja unutar svojih djelatnosti te pokrenuti opsežan projekt popisivanja zbirki književnih ostavština u arhivima, knjižnicama i muzejima.

Nove mogućnosti financiranja, možda putem Culture 2007¹⁷, za čije će se programe moći prijaviti i institucije iz Hrvatske, prilika su za nova partnerstva, pa i za pokretanje zajedničkoga, nacionalnog projekta popisivanja zbirki u arhivima, knjižnicama i muzejima te za stvaranje cjelovitog registra baštinskih ustanova i registra književnih ostavština kao njegova sastavnog dijela.

¹⁷ Šire o programu na mrežnim stranicama Ministarstva kulture: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=2348>

THE HERITAGE IN PUBLIC LIBRARIES: SURVEY RESULTS

Numerous library collections have been created on the basis of bequests by prominent literary, cultural, scholarly and other names who donated their manuscripts, correspondence and works to libraries in their home towns or towns in which they worked. A comprehensive project of listing archive holdings and collections in Croatia, the results of which were published in 1984, involved archives, manuscripts, maps and other collections of book-related and other holdings at the National and University Library, the HAZU library and the former scholarly libraries in Dubrovnik, Pula, Rijeka, Split and Zadar, while collections in national libraries were not listed apart from those at the Zagreb City Library.

In today's globalised world national libraries are considered to be centres that can promote and preserve a feeling for the local community, the genealogy and the history of a place whose identity is firmly linked with the life and work of individual prominent authors. National public libraries can help in the creation and dissemination of digital content based on the holdings in the collections of local libraries, museums and archives. The systematic collaboration of libraries, archives and museums in Croatia began in 1997 with the organisation of annual seminars "Archives, libraries, museums: the possibilities for cooperation in the environment of a global information infrastructure". As a result of participation in the seminars, some national libraries began to digitize the holdings of their local collections and work began on the "Proposal for a national program of the digitization of holdings in archives, libraries and museums", whose third and final stage envisions the creation of a portal tentatively called "The Croatian Heritage".

Since we consider that literary bequests in archives, libraries and museums should be a part of this portal, we wanted to determine their existence, scope and level of treatment in libraries. With this aim we created a survey questionnaire and sent it to the addresses of national libraries in Croatia.